

“Bartın Irmağı ve Yakın Çevresinin Peyzaj Planlama Odaklı Turizme Kazandırılması Projesi” Sonuç Raporu

1. GİRİŞ

Doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilir kullanımında; fiziksel planlamanın farklı ölçeklerdeki kararları, bölgelerin geleceğini belirlemekte ve şekillendirmektedir. Bu durum, planlama ve tasarımda kullanılacak tüm verilerin ve araştırma sonuçlarının konusunda uzman kişiler tarafından değerlendirilmesini zorunlu kılmakta, bu yaklaşım planın ve tasarımın uygulamadaki başarısını da önemli ölçüde etkilemektedir. Çağdaş planlama ve tasarım; farklı fiziksel kullanımların etkisinde olan, doğal ve kültürel çevrenin, optimum düzeyde kullanımını sağlamak üzere her ölçekteki planlamayı ekolojik yasalara dayandırmaktadır.

Bartın Irmağı'nın ekolojik potansiyelinin değerlendirilmesi, kayıpların onarımı ve rehabilitasyonu ile kentle bütünleştirileceği ve kentin önemli turizm merkezi olması açısından ele alınması için Bartın Valisi İsa KÜÇÜK tarafından, tüm ilgili kurumlarla koordineli olarak yürütülecek **“Bartın Irmağı ve Yakın Çevresinin Peyzaj Planlama Odaklı Turizme Kazandırılması Projesi”** çalışmaları başlatılmıştır.

Proje kapsamında, 2-3 Eylül tarihlerinde Bartın'da yapılan atölye ve alan çalışmaları sonucunda, 4 Eylül 2010 tarihinde Grand Astra Otelde; Proje Ekibine davet edilen Bartın Dışından Gelen Akademisyenlerin, Proje Ekibine davet edilen Bartın Üniversitesinden Akademisyenlerin, Proje Ekibine davet edilen Oda Temsilcilerinin, Bartın Valiliği'ni temsilen Güngör ABUSSUUTOĞLU'nun katılımı ile son değerlendirme toplantısı yapılmış ve ilgi grupları ile de paylaşılmış bir rapor hazırlanmıştır. Bu kapsamda;

Proje adı, **“Bartın Irmağı ve Yakın Çevresinin “Peyzaj Planlama Odaklı” Turizme Kazandırılması Projesi”** olarak belirlenmiştir.

Projenin 5 aşamadan oluşması planlanmıştır.

1-Peyzaj Karakterini belirlemek amacıyla Peyzaj Değerleri/Özelliklerini ortaya koyacak olan bir proje/araştırma üretilmesi, Peyzaj Karakteri Tanımlanması

2-Potansiyel belirleme çalışması

3-Alan kullanım planlaması

4-Peyzaj Yönetimi (idari, ekonomik, sosyal, ekolojik)

5-Peyzaj Tasarımı

Proje kapsamında proje ekibinin çalışmalarına ilgili kurum ve kuruluşların katkılarının daha etkin, verimli ve hızlı olmasını sağlamak ve güçlü iletişimi kesintisiz sürdürmek amacıyla Valilik Makamı'nın takdiriyle Bartın ili ilgili kurum temsilcilerinden çalışma grubu oluşturulmuş, tüm bu yürütülen çalışmalarda Proje ekibi çalışmalarında genel koordinasyon Bartın Üniversitesi Öğretim Görevlisi Yrd. Doc. Dr. Mustafa ARTAR ve Bartın Valiliği adına Planlama Uzmanı Güngör ABUSSUTOĞLU tarafından yürütülmüştür (EK1-2-3).

Proje kapsamında gerek Bartın'da gerekse Ankara'da yapılan toplantılarda, projeye taraf olan akademisyenler tarafından hazırlanan raporlar ile Valilik ve Bartın Belediyesi uzmanlarının görüşleri de gözönünde bulundurularak plan kararları özüne uygun önermelerimiz ortaya konulmuştur.

Çalışma Grubunu oluşturan proje ekibi için ilk değerlendirme; **“günümüz kentlerinin en çok gözden kaçanı oysa en önemli sorunlarından biri kentin kendisine ait kimlik arayışı ve yoksunluğudur. Bu arayışın belirtileri büyük küçük her kentin gelişim süreci boyunca kendini göstermekte ancak doğru algılanıp**

yönlendirilmediği için net bir tanıma ulaşmamaktadır. Ülkemizde çoğu kentlerimizin aslında tanımlanabilir bir kimliğe sahip olmadıklarını görmek mümkündür. Bunun en ciddi nedenlerinden biri gerek fiziksel gerek sosyo ekonomik anlamda kentin gelişiminden sorumlu olan karar verme mekanizmalarının bu sorunun farkında olmadığı gerçeğidir” olmuş ve çalışmanın etaplanması ve alanlar arası ilişki üretilmesi de aşağıdaki soru üzerine oturtulmuştur.

“Kimliği olan bir kent ne işe yarar /topluma ne kazandırır?”

- Kentin kimliğinin olması, başta onu diğer kentlerden ayırıp, tanınır hale gelmesini sağlar,
- Büyüme ve gelişme modeli kent kimliğine uygun planlı bir biçimde gelişir,
- Kentin var olan kimliğine zarar verecek kullanımlar reddedilir,
- Toplumsal duyarlılık kent kimliğine bağlı olarak artar,
- Yapılması düşünülen yatırımlarda nitelik ve uygunluk aranmaya başlanır,
- Kentin doğal ve kültürel kaynaklarının potansiyeli ve kullanımı, kent kimliğine paralel gerçekleşir.

Kentlerin çekirdeğinde yüzyıllar öncesine uzanan sanat ve kültüre dayalı dokusunun korunması bir **kenti tanınırlığa , tanınırlık ise, ekonomik gelişime ve kimliğine dayalı yoğunluğa ve turistik ilgiye** dayanır.

Kentlere bu anlamda planlı olarak kazandırılan tanınırlık kentin ekonomik yapı potansiyelini yüksek tutmada yeterli bir yardımcıdır.

“Bartın Irmağı'nın Kentle Buluşması” sloganı ile başlayan peyzaj planlama ve peyzaj tasarım projesi,

kentin prestijini ve ülkesel-bölgesel kimliğini belirlemede öncelikli bir adım olarak görülmelidir.

Irmak çevresinde yer alan ve kentin merkezinde var olan **tarihi kimlik**; su izinin(ırmağın kendisinin) yarattığı **kültürel kimlik**; toprak-iklim- ve biyosfer alan değerlerinin birlikteliğinin gücü olan **tarımsal kimlik**; su izinin üzerinden gelişen **sanayi kimliği**; su ve taşımacılık, liman ve iskele varlığı ile gelişime kontrollü açık olan sanayi değerlerini taşıyan kent, içinde barındırdığı bunca değeri harmanlamaktadır. Böylesi bir kentte ulusal ve uluslararası tanınırlığı planlı bir büyüme ve biçim verme sanatı olarak tasarım ile ne kadar toplumdaki koparamaz isek, bu biçim vermenin süreç, siyasalarını ve tekniğini içeren planlama da tasarım ile sürekli geliştirilmek zorundadır. Tasarım içeriğinden yoksun bir planlamanın varacağı yer ile, planlama süreçlerinden , toplumsal yarar ilkesinden koparılmış bir tasarım sürecinin savrulacağı yerler parçacı-günlük ve çıkar çevrelerinin taleplerine hizmet edecek bir anlayışa evrilecektir. Bu çalışma **"ekolojik eşik analizleri"** ile arazi kaynaklarının potansiyeline uygun yeni arazi/alan kullanım kararları alınmak üzere yapılmıştır.

2. PROJE ALANI

Bartın'ın en önemli akarsuyu, M.Ö.'ki yıllarda Parthenios adı ile anılan ve kente adını veren üzerinde 500 tonluk gemilerle denizden 10-15 km içerideki kente kadar ulaşım yapılabilen Bartın Irmağı'dır. Bartın Irmağı; üzerinde 500 tonluk gemilerle Karadeniz'den kente kadar ulaşım yapılabilen düzenli akarsudur. Akış hızı saatte 720 m. olup, denize her yıl 1.000.000.000 m³ su akıtmaktadır. Şehir merkezinde Gazhane Burnu'nda birleşen Kocaçay ve Kocanaz çayının oluşturduğu ırmak, 15 Km. akarak Boğaz mevkinde Karadeniz'e ulaşır. Kocanaz çayı; güneyden doğup Kozcağız' dan kuzeye doğru akarken, Koca çay; Kastamonu'dan gelip Ulus'tan

geçen Göksu ve Eldeş Çayları (Ulus Çayı) ile bunlara katılan derelerden oluşur.

Bartın; 3000 yıllık geçmişinden günümüze taşıdığı seçkin tarihi, kültürel ve folklorik değerleri yanında olağanüstü güzellikler sergileyen doğal turizm kaynaklarıyla önemli bir cazibeye sahiptir.

Bartın Valiliği tarafından 2008 yılında hazırlanan "**BARTIN 2023 Stratejik Amaçlar ve İl Gelişme Planı**"nda turizmde cazibe merkezi olmuş bir Bartın hayali tanımlanmaktadır.

Bu bağlamda "**Kültür ve Turizm**" başlığı altında ilin güçlü yönleri;

- *Tarihsel/kültürel ve doğal değerlendirilebilir turizm kaynakları açısından zengin oluşu,*
- *Arkeolojik alanlar ve sit alanları bulunması, dünya tarihsel/kültür mirası kent olması,*
- *İl'de Kültürel ve Sanatsal etkinliklere büyük ilgi duyulması,*
- *Bölgenin ana tur güzergahı dışında kalmasına karşın, Bartın ve yakın çevresinde; ulusal ve uluslararası ölçekte önem taşıyan turistik değerler ve rekreasyon alanlarının tali bir tur güzergahı oluşturması,*
- *Bartın'ın, Amasra ve Ahşap Bartın Evleri gibi turistik cazibeye sahip değerlerinin ilgi görmesi,*
- *Nitelikli tesis yatırımlarının beklenen düzeye yakın oluşu,*

olarak tanımlanmıştır.

Yine "**Kültür ve Turizm**" başlığı altında ilin zayıf yönleri;

- *Kültürel ve Sanatsal etkinlikler için yeterli fiziki mekânların bulunmaması*
- *Batı Karadeniz Bölgesi ana tur güzergâhı dışında kalması*

- *Yeterli alternatif kaynakların varlığına karşın turizmin çeşitlendirilememesi*
- *Turizm bilincinin oldukça düşük olması*
- *Turistik yerleşim merkezlerinde kentsel altyapı (ulaşım, enerji, su ve kanalizasyon) ihtiyaçlarının bulunması,*
- *Çevre kirliliği ile Deniz ve Akarsu kirliliği gibi sorunların varlığı*
- *Deniz turizmi için sezonun (İklim koşulları) kısa oluşu*
- *Turistik mekânlara Ulaşım ve Turistik Tesislerde "Engelsiz Turizm" olanaklarının yeterli düzeyde değil*

olarak verilmektedir.

"Çevre ve Orman" başlığı altında ilin güçlü yönleri içinde;

- ***Bartın Irmağının*** *rekreasyonel potansiyelinin yüksekliği*
- *Bartın Irmağının ortalama eğimi ve akış hızının düşük olması, üzerinde taşımacılığın yapılabilmesi*
- *Eko turizm potansiyelinin oldukça yüksek olması*
- *Deniz turizmine hizmet verecek yeteri kadar sahil şeridinin olması*
- *Doğal yapının bozulmamış olması*
- *Küre Dağları Milli Parkı'nın varlığı*
- *Tarihi yapıların varlığı*

bulunmaktadır.

"Kültür ve Turizm" başlığı altında ilin fırsatları;

- *Bartın'ın, özellikle geleneksel yakın ilişkisi bulunan İstanbul ve Ankara gibi en büyük iki metropole fiziki yakınlığı ve son yıllarda başta İstanbul ve Ankara olmak üzere Batı ve Orta*

- Anadolu çıkışlı turların Bartın'a olan yoğun talepleri,
- Turizm talebinin Karadeniz kıyılarına yönelmesi, Karadeniz'in kuzey ve güney bölgeleri arasında artan ilişkiler,
- Ağır sanayi tesislerinin azlığı, toprakların kirlenmemiş olması ve doğal kaynakların zenginliği nedeniyle organik tarım ve eko-turizm potansiyelinin yüksek olması

olarak sıralanmaktadır. **Turizm başlığı altında;**

"Bartın Irmağı; gerek debisi ve akış hızı ve gerekse çevresindeki doğal peyzaj ile önemli bir kaynaktır. **Altınırnak-Gümüşdeniz Turları'nın** başlangıç noktası olup; sandal gezileri ile motor, kürek ve su bisikleti gibi aktivitelere olanak sağlamaktadır" biçiminde Bartın Irmağına vurgu yapılmaktadır.

Bartın 2023 çalışmasında "Bartın'ın sahip olduğu renkli folklorik değerleri ile tarihi ve doğal turizm kaynaklarını korumak ve koruma kullanma dengesini gözeterek en verimli şekilde değerlendirmek koşuluyla gelecek kuşaklar ve tüm dünya ile paylaşarak; yeşil, temiz ve mistik bir kent olarak ülkemiz ve insanlık için "**Batı Karadeniz'in Mavi ve Yeşil Turizm Kenti Bartın**" vizyon olarak tanımlanmıştır.

Aynı çalışmada "Bartın'ın ekolojik, tarihsel ve kültürel olarak çok zengin olmasına rağmen istenilen düzeyde turizm girdisi alamadığına vurgu yapılarak **Turizmin çeşitlendirilmesi** ve turizmin tüm yıla yaygınlaşması, değerlendirilebilir kaynakların turizme kazandırılmasını sağlamak için projeler geliştirilmesi gereğinden bahsedilmektedir. Yine bu bağlamda "**Bartın Irmağı'nın** temizliğinin yapılması, Irmak boyunca rekreatif düzenlenmelerin yapılarak turizm amaçlı kullanımın da sağlanması potansiyeli değerlendirilmelidir" denilmektedir.

Tüm bu nedenlerden dolayı Bartın Irmağı'nın turizme kazandırılması için birbirini takip eden, kurumlararası

eşgüdümün gözetildiği, iktisadi ve fiziki bir planlama anlayışı ile yakın çevresinde ekolojik-ekonomik-sosyal ilişkilerin gözetildiği bir yaklaşım odak alınmalıdır.

Bu vizyona erişilmesi disiplinler arası bir çalışmayı da gerektiren yakın çevredeki peyzajların tanımlanması, kayıt altına alınması, üst ölçekli bir planlama yaklaşımını içeren peyzaj planlama çalışması ile mümkündür.

Eylül 2010'da yapılan 3 günlük alan çalışmalarına ek olarak Bartın ve Ankara'da yapılan toplantılar ile literatür taraması sonucu ilgili birimlerin yazılı kaynaklarına da dayanarak hemfikir olunmuş sorunlar ve kaynakları Çizelge 1'de sunulmuştur.

Çizelge 1. Bartın Irmağı ve Yakın Çevresi Sorun Alanları, Kaynağı ve Nedenleri

SORUNLAR	NEDENLERİ/KAYNAĞI
1. Alandaki Taşkın	<ul style="list-style-type: none">- İrmak yatağının denize açılan ağzının kapanması- Yatağın hacimsel yetersizliği- Üst havzalardaki su tutma kapasitesi azlığı/erozyon- Baraj ve sel kapanı sayısı yetersizliği
2. Alandaki Kirlilik	<ul style="list-style-type: none">- İrmaktaki su kirliliği- Katı atık kirliliği ve depolama alanı hatası- Çimento fabrikası kaynaklı toz kirliliği- Tarımsal ilaç ve gübre kirliliği- Hava kirliliği- Ocak ve fabrikalardan kaynaklanan- Görüntü kirliliği gürültü kirliliği

3. Yanlış Alan Kullanımı	<ul style="list-style-type: none"> - Peyzaj Planı olmaması - Yanlış plan kararları ve uygulamaları (ÇDP/İmar) - Koruma Amaçlı İmar planı eksikliği/yetersizliği - Turizm planı/öngörülere eksikliği/yetersizliği - Ulaşım planı eksikliği/yetersizliği
4. Ekonomik Sorunlar	<ul style="list-style-type: none"> - Kaynak yaratılamaması/ödenek yetersizliği - İş olanakları yaratılamaması/yetersizliği - Siyasi etkileşim
5. Uygulama sorunları	<ul style="list-style-type: none"> - Yöresel Kurumlararası iletişimsizlik - Üniversite ve STK ile iletişimsizlik
6. Kamu desteği sorunu	<ul style="list-style-type: none"> - Ülkesel/bölgesel tanıtım eksikliği - Yöresel etkinlik eksikliği - Halkın bilinçlendirilmesi eksikliği

Çizelge 1’de verilen sorunlar yıllar içerisinde Bartın Irmağı ve yakın çevresi için plan ve programlarda öngörülmüş birçok çalışmayı uygulanamaz kılmış, Bartın ırmağı yukarı havzadan gelen kirleticilerle sürekli kirlenmiştir.

TEFER (Turkey Emergency Flood and Earthquake Rehabilitation) Projesi kent geçişlerinin gerek doğal sit üzerine olumsuz etkileri, gerekse Bartın Irmağının tarihinden bu yana ona kimlik kazandırmış doğal menderes oluşumlarını ortadan kaldıracak olması nedeniyle iptal edilerek, etaplandırılacak alanlar için sonradan üretilecek uygun projeler ile beklenen çözümler oluşturulabilir.

3. AMAÇ-KAPSAM

Bartın kenti içinden ırmak geçen ender kentlerimizdendir. Irmağı dolaylı veya dolaysız etkileyecek tüm planlama kararları, ekolojik etki değerlendirmesi süreci ardından sektörlerarası ilişkiler ağını da göz önüne alacak biçimde kurgulanmış bir anlayış ile ele alınmalıdır. Irmağın uzun yıllar bugünkü yapısı ile turizmde önemli bir odak noktası olması ancak ve ancak böylesi bir anlayış ile sağlanabilir.

Proje alanı geniş bir havzaya yayılan Bartın Irmağının kent geçişinde kentin doğusunda yer alan ÇAĞLAYAN Mevkiinden başlayarak Batı yönünde SANAYİ Alanı ile sonlanan, güneyinde Bartın Irmağının laterali olan Kocanaz Çayı üzerinde bulunan FİDANLIK alanına kadar olan bölüm seçilmiştir.

Etap projelendirme alanı olarak yatay bant ve güneyden gelen kol üzerinde doğu-batı yönünde Çağlayan- Bartın Irmağı şeridi- sanayi bölgelerinde sonlanan , güney yönünde Kocanaz Çayının İmar Planı notlarında kent merkezinde yer alan ve büyük **kentsel park** olarak düzenlenmesi ilke kararı olan fidanlık alanı sınırı olmuştur.

Çizelge 2. Bartın Irmağı Yakın Çevresi Öncelikli Çalışma Alanları

Alan Kodu	Alan Kullanımı	Yaklaşık Alan (dekar)
1	Kent Parkı	125
2	Expo-Fuar-Teknopark Alanı	335
3	Arboretum-Botanik Parkı	115
4	Turizm (Otel-Motel vb.) Alanı	20
5	Günübirlik Rekreasyon Alanı	340
6	Organik Tarım Parkı - Piknik Alanı	300

Bartın Irmağının önemli bir misyonu da kentsel tasarımın nirengi noktasını oluşturması ve ırmak merkezli kentsel tasarıma lateraller açarak kenti bir bütünde kavramasıdır. Bu bağlamda Bartın Valiliği tarafından çalışma grubumuzdan istenen kent geçişi bölümü için öncelikli çalışma alanları 6 başlıkta yaklaşık alanları ile **Çizelge 2** ve **Şekil 1**'de sunulmuştur.

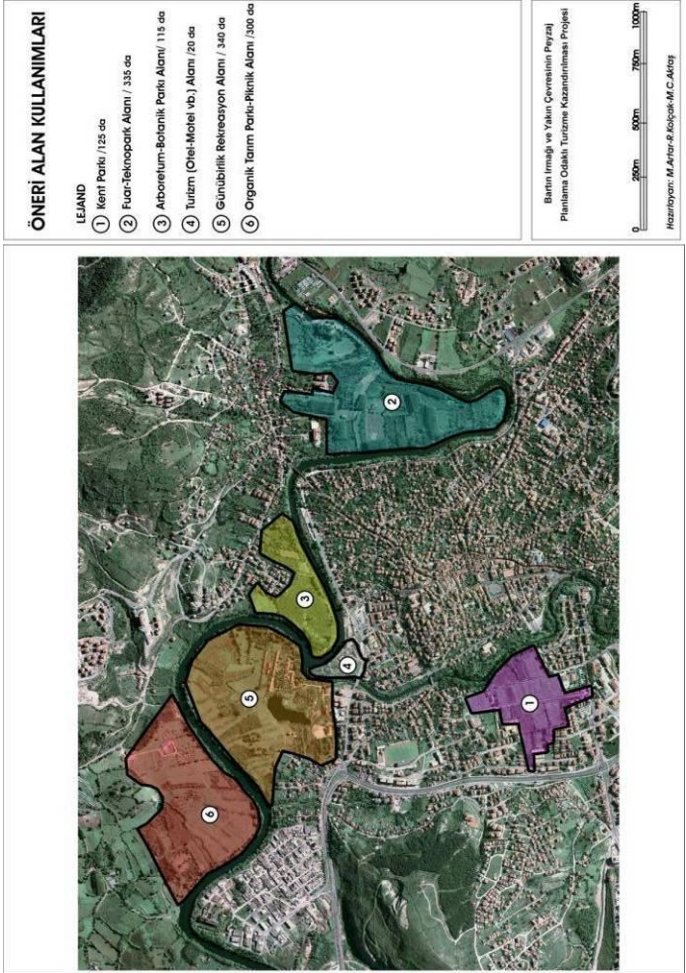
Yukarıda başlıklarla verilen alan kullanımları için projenin amacı odak noktaları olan, **Bartın Irmağı– Tarihi kent–Yeni Yerleşim** dokusu arasındaki ilişkinin üretilmesi, ırmak–kıyı–orman–tarım ekosistemi bütününde geliştirilmesi, kentin bölgesel ve ülkesel ölçeklerdeki değişiminin somutlandırılarak peyzaj planlama /tasarım projelerinin ilke kararlarının üretilmesidir. Bu sayede kentsel kimlik yeniden tanımlanacak, daha belirgin ve çekim merkezi haline dönüşecektir.

Kentin prestij noktası olan **Bartın Irmağı ve kolları boyunca uzanan alanlar** kentsel peyzaj tasarım projesinin birincil öncelikli hedef alanlarıdır.

Bartın Valiliği ile gerçekleştirilen toplantılar sonucu varılan nokta, Bartın kentinin ırmak- kıyı- orman ve insan bileşiminde sahip olduğu fiziksel bileşim ile kentliliğin sahip olduğu güçlü mekan olanaklarını ; bölge ve ülke, hatta uluslararası nitelikte kullanımına açma araçlarının geliştirilmesidir.

Bartın kentinin sahip olduğu, ırmak-kıyı-orman ve tarım ekosisteminin endüstriyel gelişime evrilmesi ile birlikte bir diğer gelişim kaynağı olan turizmin geliştirilmesi yönünde ki politikalarının üretilmesi ve gelişim politikalarına yön verecek alan kullanım ilke ve kararları geliştirilerek kentin yaşamsal geleceğini de de ipotek altında tutulabileceği analiz ve sentezlerin bilimsel karar ögesi olmasıdır.

Şekil 1. Bartın Irmağı Yakın Çevresi Öncelikli Çalışma Alanları

İmar planı üzerinden bakıldığında, büyük bir kentsel tasarım alanı olarak tarif edilen alanlar, aynı zamanda büyük bir sulak alan sisteminin alt parçası olma özelliğini taşımaktadır. Bu durum bir ekosistemin alt parçası olarak, Bartın Irmağı Su İzi ve yakın çevresinin kullanıma açılma baskısı karşısında oluşacak baskı ve gerilimdir. Bu anlamda peyzaj mimarları için söz konusu proje alanı ile ilgili olarak temel çıkış noktasını da "**olası baskı ve gerilimi**" koruma-kullanma kriterleri açısından değerlendirmek olacaktır.

Bu saptamadan yola çıkarak, proje alanının hem kamuya ait su izlerinde kullanım aktivitelerini barındırması hem de ekosistemin bir alt parçası olduğu vurgusunun yapılması gerekliliğidir. Bu durum kendi içinde taşıdığı koruma -kullanma gerilimini azaltacaktır.

Proje alanları bütününde bu gerilimin çözülmesi için program çubukları geliştirilmelidir. Program çubukları, alanda korunması gereken ıslak ve kıyı kenarı çizgisi içinde kalan alanla-kullanımları arasındaki uzlaştırıcı görevi göreceklerdir. Program çubukları hem günlük kullanıma yönelik aktiviteleri içerisinde barındırır hem de ekolojik değerler ile kontrollü bir ilişki kurulmasını sağlar. Ele alınması güç olan projelendirilecek alanı program çubuklarıyla kodlanarak görsel ve işlevsel açıdan okunur ve anlaşılır kılacaktır.

4. ANA PLANLAMA KARARLARI

Bölüm 3'te Çizelge 1'de sunulan 6 alan için önerilen ana planlama kararları aşağıda verilmiştir;

- Projelendirilecek 6 alanın birbiri ile bağlantılarının kurulması önceliklidir. Her alan birbiri ile ilişkilendirileceği gibi, her alan kendi içinde farklı kullanımlar arası ilişki ağları oluşturularak projelendirilmelidir.
- 1.Kent geçişi güney yönünde KENT PARKI ile kurgulanan proje 2. Kent geçişi ise herşeyin etrafında döndüğü pivot noktası TARİHİ KENT MERKEZİ ile ilişkilendirilmektedir.
- Önemli sulak alan olarak Bartın ırmağı su izinin ekosistemdeki yerinin anlatılması amacı ile "SULAK ALANLAR GEZİNTİ ROTASI" oluşturulmalıdır. Bu rotanın ana amacı, ekosistemin bir bütün olduğu ve "Su İzi" ve iz üzerindeki, "Mendereslerin önemli bir alt parça olduğunun eğitsel olarak güçlendirilmesi amaçlı "IRMAK GÖRSEL EĞİTİM MERKEZİ" ne atlık oluşturmasıdır.
- Bartın Irmağı, kıyı ve yolun çevresinde yer alan **Özel Proje Alanları** (ÖPA¹), ekolojik verilerin

¹ **Özel Proje Alanları (ÖPA) (İmar Plan Notlarına Göre Özel proje alanlarında uygulama)**

[Bu alanlar genel karakteri rekreatif kullanım amaçlı olmak üzere, hazırlanacak özel projelerine göre düzenleme yapılacak alanlardır. Yapılaşma koşulları hazırlanacak 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarında ya da kentsel tasarım projelerinde belirlenecektir. Bu alanlardan; Kent merkezinde yer alan eski fidanlık alanı, büyük **kentsel park** olarak düzenlenecektir. Alan içindeki yapılaşma oranı hiçbir şekilde 0.05'i geçmez. Gazhane parkı, iki nehrin birleşme noktasında yer alan bu bölümde; açık ve yeşil alan düzenlemeleri ile birlikte, **günübirlik turizm tesisleri**, otel, motel, kültürel tesisler ve ticaret kullanımları düzenlenebilir. Tefer projesi ile ada durumuna gelen alanlar; kentin büyümesi ve gelişmesi doğrultusunda, büyük kentsel rekreasyon alanları ortak düzenlenecektir. Bu alanlarda, teknopark, kültürpark ve fuar alanları da yer alabilir.]

birbiri ile geçişkenliğini sağlayan alanlar olması nedeniyle öncelikle toprak-su ve toprak altı fiziksel dokusu arasında önemli bir sistem araçlarıdır. Bu sebeple her bir ÖPA 'ya yüklenmesi olan misyon, fonksiyon ve işlevlik peyzaj alan değerleri yüksek bir olduğundan özenli alan kullanımlar gerekmektedir.

- Çağlayan-Sanayi Mevki arasında kalan doğu-batı hattı ve bu alanı güney yönünde dik kesen Kocanaz çayındaki fidanlık sınırı , proje alanının Bartın'a kazandırılarak kentsel ve bölgesel kimlikte çevre il / illere bağlantılarının yapılacağı yer olarak kurgulanacaktır.
- Kocanaz Çayı üzerindeki eski fidanlık alanına Ankara - Zonguldak yolu ile bağlanarak 1.Kent Geçiş noktası olma özelliği yüklenmelidir. Orta Anadolu -Batı Karadeniz - Marmara Bölgesi için önemli bir yoğunluğu taşıması üzerine kurgulanan bir hatta olması sebebi ile eski fidanlık alanı Kentsel Park misyonu ötesinde yerel, ulusal ve hatta uluslararası önemde bir alana dönüştürülebilir.
- 2 , 5 ve 6 no ile kodlanan alanlarda TEFER (**Şekil 2**) projesi kesitleri uygulanmayıp, su ve kıyı ekosistemi ile yaşanacak gerilimi hafifletecek boyutlarda ve Bartın Irmağının *kent geçişi* bölümünde oluşacak sel baskınının üst havzalarda alınacak önlemlerle (baraj, gölet, bent, sel kapanı vb.) engellenme olasılığının ve sel riski varsa sel taşkın alanının kesin sınırlarının yeniden irdeleneceği bir mühendislik çalışması yapılmalıdır.

Şekil 2. TEFER Kent Geçişleri

5. PROJE ETAPLARI ve ALAN KULLANIM KARARLARI

Bartın Irmağı ve yakın çevresi , 6 (altı) proje alanından oluşturulmuştur (**Şekil 1**)

PLAN ÜZERİNDE 1 NO İLE KODLANAN Tarım İl Md.ne ait olan Eski Fidanlık Alanı (İmar Plan notlarında Kent Parkı / **125 dekar Kent Parkı** olarak pojelendirilmesi önerilmektedir.

Bartın Kent Parkı, klasik anlayışta kent parklarında olduğu gibi, bugün karşılaştığımız öncelikli rekreasyonel rollerinden sıyrılıp, toplumsal gelişmeyi katalize edecek yeni rollere bürünebilen, Bartın'ın gelişmesi ve zenginleşmesi yolunda başlıca bileşen olması hedeflenen bir mekan niteliğinde projelendirilmelidir. Kent Parkı, kendisini çevreleyen alanlarla birlikte yalnızca doğayla ilişki kurulan yerler değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel alışveriş yapılan yerler olmalıdırlar. Bir park; pazar yerleriyle, paten kayan insanlar ve oyun oynayan çocukların yaptığı fiziksel aktivitelerle, sanatsal ve toplumsal olaylar ile hayat bulan, meydanları, yeşil kuşakları, kısacası kent içinde yol veya bina olmayan hemen hemen herşeyi kapsayan, daha geniş ve birbirleriyle bağlantılı açık alan sistemleri olan, gidilecek önemli hedefler ve bir yer olmaya iyi bir örnek teşkil eden hem bir buluşma noktası hem de doğanın tadına varılan bir mekan olacak bir proje konsepti taşınmalıdır. Bartın Kent Parkı, farklı yaş grupları ve kullanıcı topluluklarına hitap edebilen aktivite taşınmalı ve alana ulaşımın kolay olması ve alanın çevreyle bağlantısının ulaşılabilirlik çerçevesinde çözümlendirilmelidir. Park, tüm bunların yanında Bartın'a özgü tarihi ve mitolojik unsurları içerecek (tarihi doku, arkeolojik buluntular, endüstri mirasları vb.) özgün karakter taşınmalıdır.

PLAN ÜZERİNDE 2 NO İLE KODLANAN Çağlayan Mevkiinden Tuna Mahallesi uzanan yaklaşık **335**

dekar büyüklüğünde olan alan için **Fuar-Teknokent/Teknoloji Geliştirme Bölgesi/ Expo Alanı** olarak planlanması ve projelendirilmesi ilke kararı alınmıştır.

Alan için 2 öneri geliştirilmiştir;

- **Öneri1/ EXPO:** Dünyanın kültür, tarih ve eğitim olimpiyatları olarak nitelendirebileceğimiz EXPO'lar, ülkeleri uzmanlaşmış oldukları konulardaki bilgi birikimlerini daha yaşanır bir dünya için paylaşmak üzere bir araya toplar. Burada ürünler değil fikirler, kültürler ve dünyanın geleceği için projeler sergilenir. EXPO'lar birer ticari fuar olmaktan öte eğitsel amaçlı birer tema ve kültür etkinliği olarak anılmaktadır. Bu tema ve kültür etkinlikleri; teknoloji, yenilik ve doğaya uyum gibi evrensel konuları hedef alarak tüm dünya ülkelerinin kültürel mirasları ile geleceğe yönelik beklentilerini harmanlamaya yöneliktir. Sosyal, kültürel ve eğitsel yüzüyle insanlığın gelişimine ve hoşgörüsü bütünleşmesi amaçlı oluşturulan EXPO'lar, gerçekleştirildikleri kentlere, dünya halklarını bir araya getirerek yeniliklerin ve sürdürülebilir gelişmenin kapısını uyum içinde aralamada rol oynama fırsatı verir, kent kimliğine hafızalardan silinmeyecek bir itibar kazandırmış olurlar

- **Öneri2/ Teknoloji Geliştirme Bölgesi: Bartın Valiliği ve Bartın Üniversitesi ortaklığında geliştirilecek olan proje;** Amaç, Üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile üretim sektörlerinin işbirliğinin sağlanarak, ülke sanayisinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması amacıyla teknolojik bilgi üretmek, üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirmek, ürün kalitesini veya standardını yükseltmek, verimliliği artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek, teknolojik bilgiyi ticarileştirmek, teknoloji yoğun üretim ve girişimciliği desteklemek, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunu sağlamak, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun

kararları da dikkate alınarak teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanakları yaratmak, araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkânı yaratmak, teknoloji transferine yardımcı olmak ve yüksek/ileri teknoloji sağlayacak yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak teknolojik alt yapıyı sağlamaktır.

Teknoloji üretmenin dört temel öğesi vardır:

- Araştırmacı nitelik sahibi insan gücü,
- Yeterli bilgi birikimi,
- Yeterli finansal kaynak,
- Programlı bir şekilde AR-GE çalışması yapmak.

Bartın Kenti için Üniversitesi olan bir kent olma özelliği, Üniversite-Araştırma kurumları ve Sanayi arasındaki diyalogla oluşmuş birliktelik olan “Teknoloji Gelişme Bölgesi” ile pekiştirilebilecektir. Bilim ve teknoloji alanlarında yetişmiş insan gücünden yeni girişimciler yaratarak, üniversite ve ArGe kuruluşlarında birikmiş bilginin nitelikli girişimcilerin kurduğu teknoloji oryantasyonlu firmalar aracılığıyla ekonomik dönüşümünü sağlamak, Bartın kentinin geleceğinin olumlu örülmesini sağlayacaktır.

PLAN ÜZERİNDE 3 NO İLE KODLANAN Gazhane parkının kuzey bölgesinde mevcut bitki örtüsü ile de zengin olan ve yaklaşık **115 dekar** büyüklüğündeki alanın **Bartın Arboretum ve Botanik Parkı Alanı** olarak projelendirilmesi önerilmektedir.

Arboretumlar bilimsel araştırma ve gözlem amacıyla anayurtları ve yaşları belli, her biri doğru ve dikkatli bir şekilde bir araya getirilmiş olan çoğunluğu ağaç ve diğer odunsu bitki taksonlarının uygun seçilmiş alanlarda yetiştirilip sergilendiği doğa parçalarıdır. Arboretum ve botanik parkları eğitim ve bilimsel yanları ağır basan bilgi, emek ve özenle projelendirilmiş canlı bitki müzeleridir.

PLAN ÜZERİNDE 4 NO İLE KODLANAN Gazhane Parkı ve gerisi ile Orduyeri Köprüsü'ne değin uzanan kıyı alanı (yaklaşık 20 dekar) imar planında da öngöröldüğü üzere **Turizm Odaklı (Otel-Motel vb.) Tesisler ve Rekreasyon Alanı** olarak projelendirilecek olup, Bartın Kentinin Tarihi Kent Merkezi ile bütünleşecek önemli bir proje alanı olarak önerilmektedir.

Bartın Belediye Başkanlığı'nın kısmi çalışmalarının başlatılmış olduğu proje alanı Tarihi Kent Merkezi , yalı evleri, tarihi tersan vb. tarihsel süreçte ki endüstri müzeleri, gemi ve yat yapımı ile geleneksel yaşamın süreceleceği bir yaşam alanı olacaktır.

PLAN ÜZERİNDE 5 NO İLE KODLANAN Gazhane'nin batısı olarak tanımlanabilecek olan yaklaşık **340 dekar** büyüklüğündeki alan **TEMATİK BİR KENT (Örn. ULUSLAR ARASI ÇOCUK KENTİ)** olarak projelendirilebilir.

Uluslar Arası Çocuk Kentleri Çocuk parlamentosu ile , çocuk radyo-televizyon istasyonları ile konaklama birimleri ile kültür-sanat , bilim atölye/ merkezleriyle, tamamen çocuk üzerine ihtisaslaşmış sağlık merkezi ile ,çocuk olimpiyatlarının düzenlenebileceği spor tesisleriyle, yaratıcı zeka gelişimi, beceri geliştirme, üstün zeka gelişimi, sanat doğru siyaset, dostluk-barış vb.konularda ve amaçlarda tüm dünya uluslarının çocuklarının yan yana gelebildiği yasal anlamda onlara ait bir toprak parçası yaratmak....çocuk köyleri, yaz kampları lunapark benzeri bir yapılaşmaya değil tam tersine profesyonel, daha entegre ve gerek fiziksel gerekse yönetim anlamında uluslar arası bir konsept proje tariflemek.....**Sağlık Bakanlığı, UNİCEF** ve benzeri çocuk örgütleri, **Sınır Tanımayan Doktorlar** vb...yapılanmalarla güçlendirilen sadece çocukların gereksinimlerine göre hazırlanmış pansiyonların olduğu

, çocuklara yönelik her ürünün satıldığı bir kent parçası olarak projelendirilmesi önerilmektedir. Bu yaklaşım ile 5 nolu alan uluslar arası tanınırlıkta, turizmde odak noktası olabilecek, her yıl binlerce çocuğa ev sahipliği yapabilecek bir biçim alabilir.

PLAN ÜZERİNDE 6 NO İLE KODLANAN Sanayii Bölgesinin kuzeyinde tanımlanan ve yaklaşık **300 dekar** büyüklüğündeki alanın **Organik Tarım Parkı - Piknik Alanı** olarak projelendirilmesi önerilmektedir. Bartın kentinin tarım topraklarının az kirlenmiş oluşu, tarımsal nüfusun kent merkezine yakın çeperde dahi fazlalığı, üretimdeki yeri ve önemi nedeniyle, eski kent-yeni kent arasında gününbirlik kullanıma uygun piknik alanları ile de zenginleştirilmiş alan kent-ırmak ilişkisini kurarken, ekonomik anlamda da girdi sağlayabilecektir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Peyzajdaki habitat deseninin değişmesinin, flora ve faunanın durumunu etkileyen ekolojik süreçlerde de değişime yol açtığı bilinmektedir. Derecesine bağlı olmakla birlikte yalıtılmışlık, birçok bitki ve hayvan türü üzerinde olumsuz etkiler yapmakta, türlerin habitatlar arasındaki hareket olanaklarının azalmasına neden olmaktadır. Bu düşüncelerden hareketle parçalanmış ve/veya yalıtılmış doğal habitatlar arasında türlerin hareketini sağlayan fiziksel ve işlevsel bağlantıların önemi daha da iyi anlaşılmaktadır. Dolayısıyla tek başına bir alanın korunmasını temel alan geleneksel doğa koruma yaklaşımları yerini ekolojik ağlar ve yeşil yollar gibi temeli doğal-kültürel açıdan korunmaya değer alanlar arasında bağlantılar oluşturmaya dayanan sistemlere bırakılmaktadır.

Bu raporda belirtilen ana başlıklar ve konuların her biri şüphesiz ayrı birer araştırma, inceleme ve planlama konusudur. Raporun öneri ve fikirlerinden beklenen temel yaklaşım Bartın Kentinin gelecekte nasıl bir yaşama ortamına sahip olacağıdır. Bunun için temel felsefemiz; koruma, iyileştirme ve geleceğe bırakmadır. Bu temel yaklaşım felsefesinin sloganı; **Sürdürülebilir Kalkınma yerine, sürdürülebilir yaşamdır.** Bunun için gereken araçlar ise Bartın Irmağı ve Proje Alanlarının yeni bir planlama ve tasarım anlayışıyla korunması, kullanılması ve yönetilmesidir.

Bartın Valiliği tarafından proje üretim ve uygulamaların hayata geçirilebilmesi için "**Bütüncül Planlama Süreci ve Planlama Yöntemi Önerisi**" ile Bartın kenti gibi, doğal ve kültürel değerler açısından ender rastlanan eşsiz güzellikteki bölgelerin alan kullanımları ve aktivitelerinin belirlenmesinde;

Alan kullanım kararları, **Koruma, Koruma Ağırlıklı Kullanma, Kullanma Ağırlıklı Koruma ve Kullanma** olmak üzere 4 ayrı modele göre değerlendirilmektedir.

Elde edilen kriterlere göre değerlendirmesi yapılan alanların ekolojik yönden duyarlılıkları belirlenmekte hassas alanlar tespit edilerek "ekolojik boyutta katılım planları" elde edilmektedir.

Elde edilen bu planlar ülkemizdeki mevcut planlama hiyerarşisi ve mevzuatında yer alan planlarla bütünleştirilmesi **kapsamında** "yeni **bütüncül planlama**" modelini oluşturacak bir örnek olabilir.

Kısa-Orta ve Uzun vadede tamamlanacak "**Bartın Irmağı ve Yakın Çevresinin Peyzaj Planlama Odaklı Turizme Kazandırılması Projesi**" için kent geçişleri **Proje Yarışmaları** ve **Proje İhaleleri** olmak üzere iki yöntem ile sonuçlandırılabilir. Her iki yöntem de uzun vadede Bartın Irmağı için proje ekibi tarafından giriş bölümünde belirtilmiş 5 aşamanın irdelenmesi ile salt kent geçişi için değil, ırmağın kente yaklaştığı üst havzalardan denize kadar olan sağ ve sol sahillerinin de yeşil bir koridor biçiminde korunarak insan kullanımına açılması düşünölmelidir. Bisikletli yol bağlantıları özellikle kent merkezinden denize erişimde önemli rekreasyon aktivitelerine olanak sağlayabilir. Halihazırda kentte mevcut parkların da ırmak koridoru ile ilişkilendirilebilmesi için yol ağaştırılmaları ile oluşacak ekolojik koridorlar biyoçeşitliliğin sürekliliğinin sağlanması açısından önem içermektedir.

A- Proje Yarışması İle Hayata Geçebilecek Olan Alanlar ve Yöntem

1 kodlu Kent Parkı,

2 kodlu Expo-Fuar-Teknopark Alanı,

4 kodlu Turizm (Otel-Motel vb.) Alanı ve

5 kodlu Günöbirlik Rekreasyon Alanı (Çocuk Kenti) proje alanları;

4734 SAYILI KANUNUN - 4.1.2002 Resmi Gazete ile Neşir ve İlânı: 24 Aralık 2002 - 24973 Sayılı **“Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir Ve Bölge Planlama Ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği”** nin ; **7. Maddesi (d) Peyzaj mimarlığı proje yarışmaları** ve **(e) Kentsel tasarım proje yarışmaları** alt bentleri gereğince yapılabilir.

Proje Yarışma Teknik Şartnamesi hazırlığı ve tüm aşamalarında TMMOB Peyzaj Mimarları Odası ile proje ekibinde yer alan akademisyenlerin danışmanlığı alınabilir.

B- Proje İhalesi Hayata Geçebilecek Olan Alanlar ve Yöntem

3 kodlu Arboretum-Botanik Parkı ve

6 kodlu Organik Tarım Parkı - Piknik Alanı projeleri

Kamu İhale kanununun 21-f yöntemi ile proje ihaleleri yapılabilir ve TMMOB Peyzaj Mimarları Odası ihale teknik şartnamesinde danışmanlık hizmeti verebilir.

Sonsöz olarak;

Ülkemiz doğal kaynakları ve ulusal peyzaj envanterimizin en önemli doğal alanlarından olan Bartın Irmağı ve taşıdığı su kapasitesi, florası, faunası ve tarihsel geçmişi ve kültürel yapısı ile önemli bir peyzaj alanıdır.

Bartın Irmağı, ekolojik potansiyelinin değerlendirilmesi, kayıpların onarımı ve rehabilitasyonu ile kentle bütünleştirileceği ve kentin önemli turizm merkezi olması açısından ele alınmalıdır. Jeomorfoloji, topografik yapısı, su kaynakları ve hidrojeolojik özellikleri, flora ve faunası, bugünkü kullanım biçimi, kentle olan ilişkisi, altyapı sorunları, ekolojik dengesinde yitirdikleri gibi

açılardan bir bütün olarak kavrayacak değerlendirilmeye gereksinim bulunmaktadır.

Alanın potansiyelini değerlendirmek, akarsu rejimini düzenlemek, tarımsal faaliyetleri desteklemek, jeolojik sakıncalı alanlara uygun yerleşim kısıtları getirmek, flora ve faunanın korunması ve kentin tarihi ve kültürel dokusuyla bütünleşmek dikkate alınmalıdır.

Bartın Irmağı ve Bartın kenti için çok değerli olan Irmak ve fiziki dokusunu koruyup geliştirecek önlemlerin alınması, alanın restorasyonu ve rehabilitasyonu yolu ile kentin sosyo- ekonomik anlamda kalkınma stratejisi de yaratacak şekilde turizm odaklı bir kullanımına koruyarak açılması, koruma/kullanma dengesi gözetilerek gelecek kuşaklara aktarılması projenin temel yaklaşımıdır.

DSİ ve Bartın Valiliği tarafından ivedi sonuçlandırılması gereken Bartın Irmağı kent geçişi bölümü için Peyzaj Tasarımı ölçeğinde çalışma önerileri bu rapor kapsamında sunulmuştur. Akademisyen raporları ve tartışmalar sonucunda bilimsel bir proje ile devam edecek sürecin desteklenmesi çalışmaları başlamış, Bartın Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü tarafından önerilecek bir TUBİTAK projesi ile devam edecektir.

6 etapta yaklaşık 1235 dekarlık alana ilave olarak Çağlayan bölgesinden başlayarak, sanayi bölgesine kadar ilk etapta planlanacak 6 km.lik kıyı şeridi ile Kemerköprü-Gazhane koridorunu da içerecek 2 km.lik hatlar da alan bütünlüğünü bozmayacak şekilde projenin etaplarına dahil edilecektir. Bu alanların mevcutta doğal sit karakterli oluşu, bu alanlar için önerilecek alan kullanımları için özellikle projeler geliştirilmesini, dolayısı ile Koruma Kurulu onaylı projeler ile bu yeşil koridorların 6 etap ile ilişkilendirilmesini sağlayacaktır.

Bartın'ın turizmde marka yapılması zaten varolan stratejilerde de belirtilmiş olduğu üzere kıyı kesiminde yapılacak düzenlemeler ile Bartın Irmağı'nın yeniden

turizmde kullanılabilirliği üzerine kurulu anlayış ile çözülebilir.

Safranbolu-Bartın-Amasra, Zonguldak-Bartın-Amasra-Kastamonu geçişlerinde önemli bir yere sahip olan Bartın ilinde, kent merkezinde yerli ve yabancı konukların zaman geçirebilmesini sağlamak salt yapısal düzenlemelerde mümkün görülmemektedir. Özellikle kıyı yerleşimlerine ırmağ aracılığı ile erişimin sağlanması, ırmağın ulaşımda kullanımı olanaklarının araştırılması ve buna yönelik fiziksel plan kararlarının üretilmesi kaçınılmazdır.

Bu bağlamda önem kazanan, "koruyarak insan kullanımına açmak" odağında düşünölen peyzaj planlaması çalışmalarına ivedilikle başlanmalıdır. Bu rapor ile sunulmuş Bartın Irmağı kent geçişi bölümü, gerek Ulus yönüne doğuya, gerekse Boğaz yönüne kıyıya kesintisiz bir erişim olanağı ile bağlanmalı, kent eskiden olduğu gibi yüzünü ırmağa dönebilmelidir.

EK1. Alan Gezisi Fotoğrafları / 3 Eylül 2010

EK2. Atölye Çalışmaları ve Çalıştay Fotoğrafları / 4 Eylül 2010

EK3. Ankara Toplantısı Fotoğrafları / 8 Ocak 2011

